

Borlänge kommun
kommun@borlange.se

Rektor för Hagagymnasiet
maria.burtus-pettersson@borlange.se

Beslut för gymnasieskola

efter riktad tillsyn av arbetet mot kränkande
behandling vid Hagagymnasiet
i Borlänge kommun

Riktad tillsyn av idrottsgymnasiers arbete mot kränkande behandling

Skolinspektionen genomför riktad tillsyn av idrottsgymnasiers arbete mot kränkande behandling under hösten 2015. I den riktade tillsynen granskas om gymnasiala idrottsutbildningar är utformade så att eleverna tillförsäkras en skolmiljö fri från kränkningar. Bland annat tillsynas skolenheternas målinriktade och åtgärdande arbete mot kränkningar.

Elevernas skolmiljö ska präglas av trygghet och vara fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en miljö där de känner sig trygga och inte blir utsatta av andra elever eller av personal. Denna miljö är inte begränsad till enbart lektionssalar, utan gäller även övriga utrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum etc. Det kan också avse miljöer utanför skolan men som har ett nära samband med skolans verksamhet, exempelvis elevboende eller träningslokaler. Rektor ska tillsammans med elever och personal bedriva ett långsiktigt och systematiskt arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Utifrån en analys av nuläget ska verksamhetens utvecklingsbehov identifieras och med grund i denna analys ska nödvändiga förbättringsåtgärder vidtas. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas och vid fall av kränkningar ska åtgärder vidtas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Tillsyn i Hagagymnasiet

Skolinspektionen har genomfört riktad tillsyn av Hagagymnasiet. Skolenheten besöktes den 4 november 2015. Inför besöket fick elever och personal möjlighet att anonymt besvara en enkät. Skolinspektionen har också tagit del av en verksamhetsredogörelse samt dokumentation från skolenheten. Vid besöket genomfördes intervjuer med rektorn och representanter för personal och elever på idrottsutbildningen.

Helhetsbedömning

De elever som Skolinspektionen träffat och som går på nationell idrottsutbildning med inriktning fotboll beskriver att de trivs och att stämningen på skolan inklusive träningen är bra samt att utvecklingssamtal sker både med tränare och mentorer. Huvudinstruktören med ansvar för träningsdelen beskriver att dialogen med ungdomarna är viktig och att tränarna arbetar aktivt för att stävja hårt språkbruk och tendenser till kränkningar. Vidare beskrivs att kontakter finns med rektor om hur det fungerar på idrottsinriktningen.

2015-12-21

3 (7)

Dnr 43-2015:5825

Tillsynen visar att skolan regelbundet genomför kartläggningar av elevers trygghet och trivsel samt att förebyggande aktiviteter planeras och genomförs utifrån en analys av kartläggningsresultaten. Vidare visar tillsynen att de händelser som uppmärksammas av skolledningen utreds och åtgärdas men att anmälan till rektor vid kränkande behandling inte alltid sker. En relativt stökig inledning på läsåret i kombination med ett antal stöder föranledde installation av ett säkerhetssystem med låsta dörrar. Skolan har också ett samarbete med Borlänge kommuns fältassistenter som finns på skolan ett antal dagar i veckan för att i förebyggande syfte skapa förtroendefulla relationer till eleverna.

Tillsynen visar även att det förekommer nollningsaktiviteter som kan uppfattas som kränkande och skolans egen enkät pekar på att elever upplever sig bli utsatta för kränkande behandling. Skolan behöver därför utvärdera sitt förebyggande arbete för att se på vilket sätt man kan utveckla det för att kunna utforma en skolmiljö som präglas av trygghet och som är fri från kränkningar. Kompetensutveckling och diskussion behöver ingå som en del i det förebyggande arbetet för att öka medvetenheten och kunskapen om kränkande behandling och vad som är tillåtet inom ramen för skolans värdegrund.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Borlänge kommun att **senast den 22 mars** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen. Redovisning skickas till adress skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att huvudmannen inte uppfyller författningskraven avseende:

- Var och en som verkar inom utbildningen ska främja och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. (1 kap 5 § skollagen).
- Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero (5 kap. 3 § skollagen).
- Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling (6 kap. 7 § skollagen).
- En lärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för

2015-12-21

4 (7)

Dnr 43-2015:5825

kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen (6 kap. 10 § skollagen).

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna. Bristerna kan dock avhjälpas på annat sätt.

- Säkerställa att var och en som verkar inom utbildningen har kunskap om och förmåga att aktivt motverka alla former av kränkande behandling
- Säkerställa att alla som verkar inom utbildningen är väl insatta i skyldigheten att anmäla uppgifter om kränkande behandling. Det ska finnas tydliga och kända rutiner för anmälan till rektor och vidare till huvudmannen.
- Vidta ytterligare åtgärder som, på kort och på lång sikt, behövs för att så långt som möjligt undanröja risker för att elever utsätts för kränkande behandling.

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet. Vidare ska huvudmannen se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling. I skollagen anges tvingande bestämmelser för huvudmannens ansvar avseende åtgärder mot kränkande behandling. I förarbetena till lagen anges att det i skolan ska råda nolltolerans mot kränkningar (se prop. 2005/06:38 sid. 68).

Anmälningsskyldigheten omfattar alla händelser där elever upplever sig ha blivit utsatta för trakasserier eller kränkande behandling. Det ska inte göras någon värdering av hur allvarlig en händelse är innan den anmäls. Huvudmannen bör ha system och uppräta rutiner för hur en anmälan om trakasserier eller kränkande behandling ska göras så att den kommer såväl rektor som huvudman till del (SKOLFS 2012:10).

Kränkande behandling är handlingar som kränker elevers värdighet. Kränkningarna kan bestå av till exempel nedsättande ord, ryktesspridning, förlöjliganden eller fysiska handlingar. Kränkningarna kan även bestå av utfrysning eller hot. De kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande (SKOLFS 2012:10).

2015-12-21

5 (7)

Dnr 43-2015:5825

Elevintervjuer visar att elever, på vissa program, engageras i nollningsaktiviteter. Inbjudan från elever i årskurs 3 till elever i årskurs 1 har i vissa fall skett på skolan. Utifrån beskrivningar av nollningen bedömer Skolinspektionen att vissa av de aktiviteter som förekommer kan upplevas som kränkande av elever. I den personalenkät som Skolinspektionen skickat ut i samband med tillsynen framgår att 13 procent av personalen som svarat uppfattar att det förekommer nollning av nya elever och hälften av dem uppfattar att det förekommit kränkande inslag vid nollningen. Det framgår vid intervju med lärare och tränare att anmälan till rektor vid kränkande behandling inte alltid sker.

Skolinspektionen bedömer att det på skolenheten förekommer handlingar som skulle kunna utgöra kränkande behandling eller utgöra en risk för att kränkande behandling uppstår. Skolinspektionens utredning har visat att det inom skolenheten skapats symboliska handlingar som till exempel innebär att nya elever förväntas utföra någon handling eller uppgift eller bli utsatt för någon handling. Skolinspektionen menar att detta tyder på ett ojämlikt förhållande mellan elever. Vidare bedömer Skolinspektionen att det finns brister i huvudmannens arbete för att motverka kränkande behandling av elever då uppgifter om att en elev upplever sig kränkt inte anmäls enligt författningarnas krav.

Skolinspektionen konstaterar att eleverna befinner sig i en miljö där det ibland kan vara svårt att säga ifrån. Alla handlingar som kan utgöra en risk för att kränkande behandling uppstår måste tas på allvar och förebyggas oavsett om eleverna uttrycker att det är på skoj.

Det är enligt Skolinspektionen viktigt att huvudmannen uppmärksammar och agerar om något som förekommer och i vissa fall är accepterat inom ramen för idrottskulturen också förekommer på skolenheten, trots att det bryter mot skolans och samhällets värdegrund. Vidare vill Skolinspektionen framhålla följande. I skolans skyldighet att förhindra och utreda kränkningar ligger en skyldighet för personalen att vara uppmärksam på den jargong och de beteendemönster som råder mellan eleverna och se till att miljön på skolenheten inte inbjuder till kränkande behandling.

Personalens och rektorns anmälningsskyldighet vid kränkande behandling är kopplad till huvudmannens skyldighet att skyndsamt utreda omständigheterna och vidta eventuella åtgärder utifrån de uppgivna kränkningarna. Anmälningsskyldigheten omfattar alla situationer där elever är eller upplevt sig ha blivit utsatta för kränkande behandling. Kränkande behandling behöver inte konstateras för att en anmälan ska göras och det ska inte göras någon värdering av händelsen innan den anmäls till rektor och från rektor vidare till huvudmannen.

2015-12-21

6 (7)

Dnr 43-2015:5825

Skolinspektionens bedömning är att huvudmannen ska genomföra ytterligare åtgärder för att främja elevernas trygghet och förebygga risken för att kränkande behandling uppstår.

Motivering till föreläggande som ingripande

Mot bakgrund av att Borlänge kommun inte uppfyller författningarnas krav avseende utbildningsverksamheten finns skäl att förelägga kommunen att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Uppföljning

Huvudmannen ska till Skolinspektionen skriftligen redovisa faktiskt vidtagna åtgärder för att avhjälpa bristen. Huvudmannen ska även redovisa i vilken grad den anser att insatta åtgärder har fått avsedd effekt. Redogörelserna skickas per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå eller via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för tillsynen i de handlingar som sänds in.

För att Skolinspektionen ska kunna bedöma att vidtagna åtgärder är tillräckliga och därmed bedöma att en brist är avhjälp behövs redovisningen innehålla:

- De **konkreta åtgärder** som huvudmannen har vidtagit. Detta innefattar vad som har gjorts, hur det har gjorts, vem eller vilka som varit ansvariga för åtgärderna samt vilka personer och grupper som involverats i arbetet.
- En **beskrivning av resultatet** av huvudmannens genomförda åtgärder utifrån den uppföljning som huvudmannen genomfört.
- En **beskrivning av hur huvudmannen har följt upp** och försäkrat sig om att åtgärderna resulterat i att bristerna avhjälpats, samt vem (person/funktion) som är ansvarig för att detta har gjorts.

Om en påtalad brist inte fullt ut är avhjälp ska huvudmannens redovisning innehålla en **beskrivning av pågående och eventuellt planerade åtgärder**, samt en beskrivning av hur huvudmannen planerar att följa upp och försäkra sig om att åtgärderna resulterar i att bristerna avhjälpas. Redovisningen ska också innehålla en tidsplan för arbetet.

På Skolinspektionens vägnar

Elisabeth Ahlgren
Enhetschef/beslutsfattare

Britta Seeger
Utredare/föredragande

2015-12-21

7 (7)

Dnr 43-2015:5825

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Hagagymnasiet

Allmänt om riktad tillsyn

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

I den riktade tillsynen tittar Skolinspektionen på ett avgränsat område som undersöks på ett urval av skolor eller verksamheter. En riktad tillsyn kan inriktas mot ett speciellt område eller en specifik sakfråga inom Skolinspektionens tillsynsområde. I vissa fall kan en riktad tillsyn också göras på grund av att Skolinspektionen har fått indikationer om att en viss skola, verksamhet eller huvudman har brister inom ett eller flera områden.

Urvalet av skolenheter beror på vad den riktade tillsynen inriktar sig på. Ibland väljs ett mindre antal skolor/verksamheter ut men ibland granskas alla som verkar inom området eller berörs av en specifik sakfråga.

Varje riktad tillsyn utformas utifrån det område som granskas och syftet med tillsynen. Granskningen kan göras till exempel i form av dokumentstudier, besök och intervjuer med rektorer, lärare, elever och andra berörda.

Efter tillsynen fattar Skolinspektionen ett beslut för varje skola, verksamhet eller huvudman som har granskats. Besluten riktas till den ansvarige huvudmannen. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmannen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i beslutet. Om tillsynen visar på brister ställer Skolinspektionen krav på åtgärder i beslutet. Om tillsynen avser ett speciellt område eller en specifik sakfråga och flera verksamheter ingår i tillsynen sammanställs resultaten av den riktade tillsynen i en övergripande rapport.

Mera information om den riktade tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se.

Fakta om Hagagymnasiet

Hagagymnasiet i Borlänge kommun har cirka 495 elever. Ungefär 44 elever är idrottselever, och av dessa går 32 elever på nationell idrottsutbildning (NIU) fotboll. På Hagagymnasiet finns barn- och fritidsprogrammet, ekonomi-programmet, handels- och administrationsprogrammet, , samhällsvetenskaps-programmet samt Vård- och omsorgsprogrammet. Detta beslut omfattar skolenhetens gymnasieutbildning för elever inom NIU fotboll. Övriga utbildningar på skolenheten ingår inte i denna riktade tillsyn.

Huvudman för skolenheten är Borlänge kommun. Utbildningen leds av en rektor.

Till förälder/vårdnadshavare/elev

Skolinspektionen har genomfört en riktad tillsyn av Hagagymnasiets arbete mot kränkande behandling. Beslutet omfattar NIU fotboll. Utredarna har granskat dokument från skolenheten samt varit i skolan och intervjuat elever, lärare, övrig personal och rektorn. Inför besöket fick även elever och personal möjlighet att svara på en enkät.

De bedömningsområden som Skolinspektionen granskar är:

- **Trygga elever**
Här tillsynar vi om eleverna är trygga i skolmiljön, med fokus på förekomst av och risk för kränkningar i olika miljöer och situationer.
- **Det målinriktade arbetet mot kränkande behandling**
Här tillsynar vi om rektor tillsammans med lärare och övrig personal och elever bedriver ett målinriktat arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling.
- **Det åtgärdande arbetet mot kränkande behandling**
Här tillsynar vi hur rektor tillsammans med lärare och övrig personal agerar då en elev upplevt sig kränkt, för att försäkra sig om att kränkningarna upphör och inte upprepas.

Skolinspektionens uppfattar att ansvariga på Hagaskolan återkommande kartlägger elevernas trygghet och trivsel och vidtar åtgärder i de fall kränkande behandling uppmärksammas. Enligt skollagen ska anmälan till rektor alltid ske när det kommer fram att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling. Skolinspektionen bedömer att detta inte alltid sker och har därför i beslutet skrivit fram att Borlänge kommun, som är ansvarig för skolan, måste åtgärda detta. Vid Skolinspektionens tillsynsbesök framkom att det vid vissa program på skolan förekommer så kallad nollning av nya elever. Skolinspektionen bedömer att det som sker vid dessa nollningar kan upplevas som kränkande eller kan utgöra en risk för kränkande behandling. Skolinspektionen har därför skrivit fram i beslutet att huvudmannen behöver vidta åtgärder för att motverka och förhindra detta.

Skolinspektionens beslut hittar du på www.skolinspektionen.se under Beslut och rapporter. Du kan också få beslutet via skolenhetens rektor.

Med vänliga hälsningar

Britta Seeger
utredare